

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 10

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

BUXORO VOHASI AHOLISINING KIYIM-KECHAKLARI: AN'ANAVIYLIK VA ZAMONAVIYLIK (XX-XXI ASR 1-CHORAGI)

G'iyosova Zarina Yusuf qizi

Termiz davlat universiteti, tayanch doktorant.

e-mail: giyosovazarina1@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7751-1956>

Annotatsiya.

Ushbu maqolada XX asr va XXI asrning birinchi choragida Buxoro vohasi aholisining milliy kiyim-kechak madaniyatidagi o'zgarishlar, an'anaviy unsurlarning saqlanib qolishi hamda zamonaviy urf-odatlar bilan uyg'unlashuvi tadqiq etiladi. Buxoro kiyim-kechak kompleksining tarixiy-etnografik xususiyatlari, xususan, zardo'zlik, ipak va adras matolari, kiyim bichimi hamda bezaklarining ijtimoiy-madaniy funksiyalari tahlil qilingan. Shuningdek, sovet davridagi unifikatsiya va globallashuv jarayonlarining mahalliy libos madaniyatiga ko'rsatgan ta'siri, XXI asr boshlariga kelib esa milliy o'zlikni anglash bilan bir qatorda "etno-modern" uslubining shakllanishi yoritib berilgan. Maqola etnologiya, madaniyatshunoslik hamda san'atshunoslik sohasidagi mutaxassislar va qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Buxoro vohasi, kiyim-kechak madaniyati, an'anaviylik va zamonaviylik, XXI asrning birinchi choragi, etno-modern, adras va zardo'zlik, etno-transformatsiya, kiyim bichimi.

ОДЕЖДА НАСЕЛЕНИЯ БУХАРСКОГО ОАЗИСА: ТРАДИЦИОННОСТЬ И СОВРЕМЕННОСТЬ (XX — ПЕРВАЯ ЧЕТВЕРТЬ XXI ВЕКА)

Гиёсова Зарина Юсуф кизи

Термезский государственный университет, докторант.

Аннотация.

В данной статье исследуются изменения в культуре национальной одежды населения Бухарского оазиса в XX веке и первой четверти XXI века, сохранение традиционных элементов и их сочетание с современными обычаями и тенденциями. Проанализированы историко-этнографические особенности бухарского комплекса одежды, в частности золотошвейное искусство, шелковые ткани и адрас, покрой одежды, а также социокультурные функции декоративных элементов. Кроме того, рассматривается влияние процессов унификации и глобализации в советский период на местную культуру одежды, а также формирование стиля «этно-модерн» в начале XXI века на фоне возрождения национального самосознания. Статья предназначена для специалистов и всех интересующихся вопросами этнологии, культурологии и искусствоведения.

Ключевые слова: Бухарский оазис, культура одежды, традиционность и современность, первая четверть XXI века, этно-модерн, адрас и золотошвейное искусство, этнотрансформация, покрой одежды.

CLOTHING OF THE POPULATION OF THE BUKHARA OASIS: TRADITION AND MODERNITY (20TH – FIRST QUARTER OF THE 21ST CENTURY)

G'iyosova Zarina Yusuf qizi

Termez State University, Doctoral Student.

Abstract.

This article examines changes in the traditional clothing culture of the population of the Bukhara Oasis during the twentieth century and the first quarter of the twenty-first century, focusing on the preservation of traditional elements and their integration with modern customs and trends. The historical and ethnographic characteristics of the Bukhara clothing complex are analyzed, particularly gold embroidery, silk and adras fabrics, garment cuts, and the sociocultural functions of decorative elements. The article also explores the impact of standardization and globalization processes during the Soviet period on local clothing culture, as well as the emergence of the "ethno-modern" style in the early twenty-first century alongside the revival of national identity. The article is intended for specialists and readers interested in ethnology, cultural studies, and art history.

Keywords: Bukhara Oasis, clothing culture, tradition and modernity, first quarter of the twenty-first century, ethno-modern, adras and gold embroidery, ethno-transformation, garment cut.

Kirish. Buxoro vohasi Buyuk Ipak yo'lida joylashgan mamlakatlar singari uzoq tarixiy davrlar mobaynida

jahonning yirik madaniy va iqtisodiy markazlaridan biri bo'lib kelgan. XIX asr oxiri – XX asrning birinchi yarmida sodir bo'lgan tarixiy jarayonlar, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy o'zgarishlar o'zbek xalqining an'anaviy moddiy va ma'naviy madaniyati rivojiga ham ta'sir ko'rsatganligi ma'lum. Shu bois bugungi kunda xalqning an'anaviy moddiy madaniyatini, jumladan, milliy kiyim-kechaklar va ularning transformatsiyasini o'rganishga jiddiy e'tibor berilmoqda.

Shuningdek, aynan respublikamiz mustaqillikka erishganidan so'ng o'tmish tariximizni, g'oyat ulkan va bebaho ma'naviy merosimizni tiklash davlat siyosati darajasidagi muhim vazifa bo'lib qoldi. Prezidentimiz Sh. M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: “Bizni o'ylantirib keladigan bir masala — bu yoshlarimizning odob-axloqi, yurish-turishi, bir so'z bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bog'liq. Bugun zamon shiddat bilan o'zgaryapti. Bu o'zgarishlarni hammadan ko'p yoshlar his qiladi. Mayli, yoshlar o'z davrining talablari bilan uyg'un bo'lsin. Lekin ayni paytda o'zligini ham unutmasin”.

Barchamizga ma'lumki, har bir davlat o'zining betakror tarixi va madaniyatiga egadir. Bu tarix, bu madaniyatning haqiqiy ijodkori, yaratuvchisi esa haqli ravishda shu mamlakat xalqi hisoblanadi [1; 145-b.].

Qolaversa, an'anaviy kiyimlar, ular bilan bog'liq urf-odatlar va marosimlarning nafaqat milliy-etnik, balki ma'lum tarixiy-madaniy mintaqaga xosligini ilmiy tahlil etish umumo'zbek milliy madaniyatining boy va rang-barang jihatlarini ko'rsatib berishda dolzarb ahamiyatga egadir. Shuningdek, o'zbek xalqining etnik tarixi, boy moddiy va ma'naviy madaniyati, an'alarining o'ziga xos xususiyatlarini mintaqalararo bir butunlikda, tarixiy izchillik asosida batafsil o'rganish ham katta ahamiyatga ega [31; 43-b.].

An'anaviy xalq kiyimlari tarixi, ularning o'ziga xosligi, qanday matodan va qay bichimda tikilishi, kiyim kiyish va bichish bilan bog'liq urf-odatlar, marosimlarni o'rganish moddiy madaniyatni bevosita ma'naviy madaniyat tarkibiy qismlari bilan o'zaro bog'liqlikda tadqiq etishni taqozo etadi. Chunki kiyimlar kishilarning bayram, to'y, sayil, turli tomosha va madaniy tadbirlari bilan bog'liq bo'lib, ularning quvonchli hamda qayg'uli kunlarida kiyilgan va ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, ruhiy-emotsional omillar ta'sirida o'ziga xos ko'rinish va bichimlarga ega bo'lgan. Hozirgi kunga kelib, o'zbek milliy kiyimlarining yuqorida ta'kidlangan xususiyatlarini hududlararo qiyosiy o'rganish, ularning etnolokal o'ziga xosligini ko'rsatib berish etnologiya fanining dolzarb ilmiy masalalaridan biridir [6; 14-b.].

Buxoro vohasining an'anaviy kiyimlari tarixi va ular bilan bog'liq urf-odatlar, an'alar hamda etnohududiy xususiyatlar maxsus tadqiq etilmaganligi bois ushbu voha aholisining an'anaviy kiyimlarini muzey eksponatlari va dala ma'lumotlari asosida chuqur, har tomonlama hamda keng qamrovli o'rganish tadqiqotning dolzarbligini yanada oshiradi. Mazkur muammo etnologiya fani uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega va quyidagi omillarga ko'ra dolzarbdir:

Birinchidan, an'anaviy kiyim-kechaklarga oid mavjud ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish vohada an'anaviy kiyimlarning shakllanish tarixi hamda unga ta'sir ko'rsatgan omillarni qiyosiy o'rganishda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi;

Ikkinchidan, XIX asr oxiri va XX asrning birinchi yarmida ijtimoiy-iqtisodiy omillar ta'sirida o'zbek milliy kiyimlarining transformatsiyalashuv jarayonlari natijasida ko'plab an'anaviy kiyimlar matosi, bichimi va vazifalariga ko'ra anchagina o'zgarishlarga uchradi hamda yangi zamonaviy bichimdagi kiyim turlari kirib kela boshladi. Shu bois ushbu mavzuni etnologik jihatdan tadqiq qilish ham ilmiy, ham amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega;

Uchinchidan, Xorazm vohasi o'zbeklariga xos bo'lgan an'anaviy kiyim-kechaklarda xalqimizning xo'jaligi, iqlim sharoiti, turmush tarzi, urf-odatlari, etnik tarixi hamda voha va unga tutash hududlarda istiqomat qiladigan turli etnoslarning (tojiklar, yahudiylar, eroniylar) o'zaro aloqalari ham namoyon bo'ladi. Bundan tashqari, kiyimlarning shakllanishi va ularning ma'lum bir tarixiy davrdagi o'zgarishlarini tadqiq etish orqali kiyimlarning etnik tarix va tarixiy jarayonlar bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatib berish mumkin;

To'rtinchidan, dala-etnografik ma'lumotlardan tashqari, Buxoro vohasidagi muzey ma'lumotlari, jumladan, an'anaviy milliy kiyimlar kolleksiyalarida aks etgan qimmatli eksponatlardan tadqiqotda foydalanish hamda ularning maxsus albomda rasmlar tarzida ilova qilinishi, mavzuga oid atamalar lug'atining yaratilishi milliy kiyimlar tarixi bo'yicha tadqiqotlar yaratishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi;

Beshinchidan, qadimiy tarixga ega bo'lgan, mintaqada o'ziga xos o'rin tutgan Buxoro vohasi an'anaviy milliy liboslarining umumiy milliy liboslar tarkibidagi o'rnini, alohida ajralib turadigan lokal va etnohududiy xususiyatlarini tahlil qilish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI:

Voha aholisining an'anaviy madaniyati, shu jumladan, vohada o'tkaziladigan turli marosimlar, xalq og'zaki ijodi namunalari, an'anaviy taomlar, liboslar, shahar binolari, buxoroliklarga xos bo'lgan urf-odatlarni o'rgangan O. A. Suxareva, F. D. Lyushkevich, T. G. Yemelyanenko, M. B. Qurbona, A. Sh. Jumayev kabi etnolog olimlarning asarlari, ilmiy maqolalari va keng ko'lamlı dala tadqiqoti materiallari ilmiy-nazariy manba vazifasini o'tadi.

Buxoro vohasi va unga tutash hududlar aholisining an'anaviy liboslar tizimini ilmiy asoslab bergan yetakchi tadqiqotchi O. A. Suxareva hisoblanadi. O. A. Suxareva o'zining “Kostyum narodov Sredney Azii” hamda “Istoriya sredneaziatskogo kostyuma” nomli fundamental ishlarida XX asr boshlaridagi Buxoro kiyimlarining yosh, ijtimoiy va marosimiy funksiyalarini batafsil yoritgan [9; 1979-y.; 45-b.].

O. A. Suxareva ta'kidlaganidek:

“O'rta Osiyo, xususan, Buxoro aholisining an'anaviy liboslarida har bir detal va kiyim bichimi shaxsning ijtimoiy mavqeyi, yoshi hamda oilaviy holatini belgilovchi o'ziga xos ijtimoiy kod vazifasini o'tagan” [9; 1979-y.; 45-b.].

M. V. Sazonova Buxoro vohasining lokal va etnik guruhlariga xos bo'lgan libos xususiyatlarini tadqiq etgan. U o'zining “K istorii uzbekskogo kostyuma (Bukharskiy oazis)” maqolasida Buxoro shahri va qishloq aholisi kiyimlaridagi tafovutlar hamda XX asrning birinchi yarmida yevropacha kiyim elementlarining kirib kelish dinamikasini ko'rsatib bergan:

“Buxoro vohasida XX asrning 20–30-yillaridan boshlab xotin-qizlar liboslarida an’anaviy bichim saqlangan holda, fabrikada ishlab chiqarilgan matolar va yevropacha yeng-yoqa bichimlarining birikishi kuzatildi” [14; 114-bet].

TAHLIL VA NATIJALAR (ANALYSIS AND RESULTS).

Maqolada asosiy masalalar sifatida Buxoro etnologiyasining haligacha chuqur o’rganilmagan jihatlari, ya’ni voha aholisining an’anaviy kiyim-kechaklari, shu jumladan, voha kiyim-kechaklarining rivojlanish va o’rganilish tarixi, vohada o’tkaziladigan turli marosimlarda kiyiladigan liboslar, ayollar, erkaklar va bolalar kiyimlarining o’ziga xos jihatlari, buxoroliklarga xos bo’lgan urf-odatlar ko’rib chiqilgan. Tadqiqotda qo’llanilgan adabiyotlar voha etnografiyasiga oid tasavvurlarni yanada boyitishga xizmat qiladi.

Buxoro vohasi o’zbeklarining an’anaviy mato tayyorlash usullari, kiyim-kechaklari hamda taqinchoqlarining etnik va lokal xususiyatlari tarixiy manbalar, dala-etnografik ma’lumotlar, muzey ekspozitsiyalarida saqlanayotgan ashvoviy eksponatlar asosida kompleks tarzda yoritib berildi;

- vohada mato tayyorlashning o’ziga xos an’anaviy usullari, mato turlari, mato bezaklari, ularga ishlov berish, erkaklar va ayollar kiyimlari hamda an’anaviy taqinchoqlarning etnolokal xususiyatlari ilmiy asosda tavsif va tasnif etildi;

- o’zbeklar moddiy madaniyatining mato tayyorlash, kiyim-kechak va taqinchoqlar kabi muhim komponentlari bilan bog’liq bo’lgan milliy urf-odatlar hamda qadriyatlar tizimi o’zaro uyg’unlikda qiyosiy ravishda tahlil etildi;

- etnologik tadqiqotlar tizimida birinchi marta Buxoro vohasi o’zbeklarining an’anaviy kiyimlari transformatsiyasini o’rganish orqali lokal milliy madaniyatlarning umummilliy madaniyatni o’rganishdagi roli hamda turli madaniyatlar uyg’unlashuvi an’anaviy kiyimlar misolida yoritildi.

Tadqiqot ishining asosiy masalalari sifatida Buxoro etnologiyasining haligacha chuqur o’rganilmagan jihatlari, ya’ni voha aholisining an’anaviy kiyim-kechaklari, shu jumladan, voha kiyim-kechaklarining rivojlanish va o’rganilish tarixi, vohada o’tkaziladigan turli marosimlarda kiyiladigan liboslar, ayollar, erkaklar va bolalar kiyimlarining o’ziga xos jihatlari, buxoroliklarga xos bo’lgan urf-odatlar ko’rib chiqilgan. Tadqiqotda qo’llanilgan adabiyotlar voha etnografiyasiga oid tasavvurlarni yanada boyitishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION/RECOMMENDATIONS).

Ma’lumki, mustaqillik davrida barcha sohalar singari xalqimizning qadimiy urf-odatlarini, mifologik va diniy tasavvur-tushunchalarini ham tarixiy-mifologik, ham etnografik aspektda o’rganish yo’lga qo’yildi. Chunki urf-odatlarimiz eng qadimiy davrlardan beri yashab kelayotgani va millat ruhiyatiga xos tuyg’ularni o’zida mujassamlashtirishi bilan e’tiborga loyiqdir.

Milliy liboslar insoniyat hayotining turli jabhalari bilan bog’liq holda yuzaga kelgan. Buxoro vohasining an’anaviy kiyimlari mintaqaning boshqa hududlari kiyimlariga qaraganda lokal xususiyatlari bilan ajralib turadi. Buxoro vohasi aholisining liboslari asrlar davomida shakllanib, rivojlanib kelgan. Ularning shakllanish jarayoniga xalqning turmush tarzi va tabiiy-iqlim sharoiti, xo’jalik mashg’ulotlari hamda qo’shni yoki olisdagi xalqlar bilan o’zaro aloqalari ham muayyan ta’sir ko’rsatgan. Qolaversa, moddiy madaniyat komponenti bo’lgan kiyim-kechaklarning dinamik rivojlanishiga tarixiy jarayonlar va tabiiy-geografik omillar asrlar davomida ta’sir o’tkazib kelgan. XX asr boshlarida Markaziy Osiyo xalqlarida bo’lgani singari vohada ham kiyimlardagi umumiylik ularning keng, uzun, to’g’ri bichimli, soddako’rinishi va o’ziga xos kiyim bezaklariga ega ekanligi bilan izohlanadi.

Urf-odat va an’analarimiz tarixiga keyingi yillarda qiziqishning bir qadar kuchayganligi sezilarli samara bermoqda. Ayniqsa, ularning kun sayin unutilayotgan milliy qadriyatlarimizning muhim tarkibiy qismi ekanligini oydinlashtirishga qiziqish kuchaymoqda. Milliylik millatni millat, xalqni xalq sifatida namoyon qiluvchi, saqlab qoluvchi va rivojlanish jarayonida kundan kunga, yildan yilga sayqal topib boruvchi yuksak ma’naviy tushunchadir. Insonning jamiyatga ta’siri shu milliylikka yo’g’rilgan bo’lib, uning har bir xatti-harakati va aqliy imkoniyatlarida namoyon bo’ladi.

Asrlar osha shakllangan urf-odatlar va qadriyatlar ma’naviyat darajasini belgilab beradi. Aslida ma’naviyat obyektivlashgan qadriyatlar va urf-odatlar tizimi bo’lib, ma’naviy madaniyat sifatida esa millatning o’z-o’zini anglashi, ruhiyatini, irodasini, ongini, ijtimoiy amaliyotini takomillashtirish imkoniyatlari va vositalarining erishilgan darajasi, jamiyatning madaniy saviyasidir.

Milliy an’ana va qadriyatlar yuzaga chiqqan aqliy va ruhiy salohiyat hamda ijodkorlik qobiliyatidir. Bu salohiyat va qobiliyat asrlar davomida toblanib, xalqning tarixiy bunyodkorlik, diniy va dunyoviy tajribasini o’zida mujassam etgan. Shu jihatdan milliylikka va uning tarkibiga kiruvchi barcha marosim va urf-odatlarga barqarorlik xos. Shundagina bunday qadriyatlar asrlar osha hukmronlik qiladi va millatga nisbatan muqim, mustahkam fikrlar aytiladi. Bu esa yoshlar ongida bo’linish, ikki xillik va beqaror tuyg’ularning oldini olishga hamda kelajak avlodning millat g’ururi, milliy madaniyat va ma’naviyatni yuksaltirishiga, ularning yoshlar ruhiyatida o’rin olishiga xizmat qiladi.

Millatning tanazzuli — milliy qadriyatlarining tanazzulidir! Bu oqibat ushbu qadriyatlarining egasiz qolish xavfini tug’diradi. Insoniyat tarixi muayyan etnoslarning vujudga kelishi, taraqqiyoti va tanazzuli, ularning o’rniga boshqalarining vujudga kelishidan iborat jarayondir, deya e’tirof etilishini butunlay noto’g’ri deyish qiyin. Bunday qarash esa, o’z navbatida, g’oyat muhim va dolzarb masalaga, ya’ni millat milliy qadriyatlarining obyekti va egasi sifatida o’z-o’zini saqlab turmog’i, o’z avlodlarini asrab-avaylamog’i lozim, degan masalaga olib keladi.

Har bir ilm va san’atning borib taqaladigan boshlanish joyi bor. Shu boshlanish joyiga yaqinlashgan sari, to’o’ziga borib yetguncha soddalashib boradi. Shu ildizlardan biri Buxoroyi sharif bo’lib, u necha ming yillik qadimiy tarixi, buyuk alloma va aziz avliyolar beshigi bo’lishi bilan bir qatorda, azaldan turli savdo yo’llari, madaniyat va sivilizatsiyalar chorrahasida joylashgani, ilm-ma’rifat, din-u diyonat, bunyodkorlik borasida nom qozongani hech birimizga sir emas.

Azim Zarafshon daryosi bo'yida joylashgan bu go'zal vohadagi Varaxsha va Narshax singari qadimiy sivilizatsiya o'choqlari, ko'hna Ark, Somoniylar maqbarasi, Chashmai Ayub, Minorai Kalon, Chor Bakr kabi o'nlab noyob me'moriy obidalar bilan bir qatorda, ildizi uzoq o'tmishga borib taqaladigan ma'naviy qadriyatlarimiz ham yashab kelmoqda [1; 145-b].

Kiyimlar bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shundan dalolat beradiki, xalqona milliy liboslar insoniyat hayotining turli jabhalari bilan bog'liq holda shakllangan. An'anaviy kiyimlarning taraqqiyotida tashqi tabiiy-geografik muhit, aholining xo'jalik yo'nalishi, xalq falsafasi, madaniyati, diniy e'tiqodi va milliy an'analari kabi turfa xil omillar muhim o'rin tutgan. Milliy liboslarda inson o'zining estetik g'oyalarini ifoda etgan va ular jamiyat hayoti bilan bog'liq holda rivojlanib borgan.

Xullas, Buxoro vohasi aholisining an'anaviy kiyimlaridagi transformatsion jarayonlarni ilmiy asosda o'rganish o'zbek xalqining moddiy madaniyati, ma'naviy hayoti va turmush tarzini tadqiq etishda muhim manbalardan biri bo'lib xizmat qiladi hamda, o'z navbatida, etnologiya fanidagi ma'lum bo'shliqlarni to'ldiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – B. 145.
2. Mirziyoyev Sh. M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – B. 5.
3. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – B. 181.
4. Abu Bakr Narshaxiy. Buxoro tarixi / fors tilidan A. Rasulev tarjimasini. – Toshkent: Kamalak, 1991. – B. 13.
5. Agzamova G. A. So'nggi o'rta asrlar O'rta Osiyo shaharlarida hunarmandchilik va savdo. – Toshkent: O'zbekiston, 2000. – B. 17.
6. Shoniyozov K. O'zbek xalqining shakllanish jarayoni. – Toshkent: Sharq, 2001. – B. 14.
7. Албаум Л. И. Живопись Афрасиаба. – Ташкент: Фан, 1975. – С. 15.
8. Almardonova B., Muhiddinov M. O'zbekiston zargarlik san'ati // Moziydan sado. – 2009. – № 4. – B. 46–48.
9. Сухарева О. А. Костюм народов Средней Азии; История среднеазиатского костюма. – 1979. – С. 45.
10. Asomiddinova M. Kiyim-kechak nomlari. – Toshkent: Fan, 1981. – B. 11.
11. Avesto: tarixiy-adabiy yodgorlik / Asqar Mahkam tarjimasini. – Toshkent: Sharq, 2001.
12. Avesto: Yasht kitobi / M. Ishoqov tarjimasini. – Toshkent: Sharq, 2001. – 128 b.
13. Axrorov I. Taqinchoqlar ta'rifi // Saodat. – 1997. – № 3. – B. 27.
14. Сафонова М. В. Бухарский оазис. – 1989. – С. 112.
15. Ashirov A. On the Problem of Initiation and Cyclical in Uzbek Family Ceremonies in the 20th Century // XXth Century in the History of Central Asia. – Tashkent, 2004. – P. 61–63.
16. Ashirov A. O'zbek xalqining qadimiy e'tiqod va marosimlari. – Toshkent: A. Navoiy, 2007. – B. 180.
17. Борозна Н. Г. Особенности комплексов ювелирных украшений населения некоторых районов Узбекистана // Итоги полевых работ Института этнографии 1971 года. – М., 1972. – С. 74.
18. Борозна Н. Г. Некоторые материалы об амулетах-украшениях населения... – С. 283.
19. Davlatova S. Qashqadaryo milliy kiyimlari: an'anaviylik va zamonaviylik. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2006. – B. 43.
20. Дженкинсон А. Путешествия в Среднюю Азию 1558–1560 гг. // Английские путешественники в Московском государстве в XVI в. – Л.: ОГИЗ, 1932. – С. 193.
21. Емельяненко Т. К особенностям традиционного костюма бухарских евреев: женские платья // Антропологический форум. – № 14. – С. 300.
22. Doniyorov A. X., Bo'riyev O., Ashirov A. A. Markaziy Osiyo xalqlari etnografiyasi, etnogenezi va etnik tarixi. – Toshkent: Yangi nashr, 2011. – B. 99.
23. Фахретдинова Д. А. Ювелирное искусство Узбекистана. – Ташкент: Издательство литературы и искусства, 1998. – С. 7.
24. Goncharova P. A. Buxoro zardo'zlik san'ati. – Toshkent, 1986.
25. Hasanbayeva G., Chursina V. Kostyum tarixi. – Toshkent: O'zbekiston, 2002. – B. 297.
26. Hasanova N., Saidxonova S. To'n // Fan va turmush. – 1995. – № 3.
27. Ismoilov H. An'anaviy o'zbek kiyimlari. – Toshkent: Fan, 1979.
28. Ismoilov H. O'zbek to'ylari. – Toshkent: O'zbekiston, 1992. – B. 167–169.
29. Jabborova D. Zardo'zlik texnologiyasi. – Toshkent: G'afur G'ulom, 2004.
30. Jumayeva N. Sitorai Moxi Xossa bo'ylab: risola. – Buxoro: Buxoro viloyat bosmaxonasi MChJ, 2018. – B. 88.
31. Davlatov S. Qashqadaryo milliy kiyimlari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2006. – B. 43.